

REDACȚIA

Arad, Doăk Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
 pe un an . . . . . 20 cor.
 pe 1/2 an 10
 pe 1/4 an 5
 pe o lună 2
 Nr-ii de Duminecă pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Doăk Ferencz-utca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond : prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b
 de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Serisori nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Dr. D. P. Barcianu.

— Reminiscențe politice. —

La înființarea „Foitei”, care a apărut la 1876 ca supliment la „Teagraful român” eram patru, și la fondarea „Tribunei” tocmai doisprezece. La amândouă aceste întreprinderi literare și politice Barcianu era între noi și cu noi. La „Foită”, nici Niculae Cristea nici Ioan Slavici n'au participat. Ioan Bechnitz, care petrecea pe atunci la universitatea din Berlin, s'a alăturat grupărei deja formate numai după ce s'a reîntors în patrie, întocmai ca mai târziu Simion Popescu și Dr. Ioan Crișianu. Un tratat despre însemnătatea și folosul studiului științelor naturale, publicat de Barcianu în șase numeri ai „Foitei” merită și astăzi a fi citit și apreciat. Științele naturale au fost preste tot studiul său de predilecție. La universitatea din Viena, precum și la Bonn, unde a petrecut două semestre, ca și la Lipsca, unde a obținut doctoratul în filosofie, Barcianu ascultase pe cei mai distinși naturaliști. Tesa sa de doctor, dedicată părintelui său, cuprinde cercetări despre desvoltarea sângelui la onagrace.

Protecția metropolitului Șaguna pentru Barcianu se mărginește la sprigul în cercetarea universității. Pe când Barcianu se întorcea dela Lipsca, Șaguna murise. După absolvirea seminarului din Sibiu Barcianu a fost numit învățător la școlile primare din Reșinari, unde a instruit un an și jumătate. De aci a fost trimis el de Șaguna la universitate.

Este caracteristic pentru timpurile de atunci că un bărbat cu calificații și aptitudini atât de superioare și cu un caracter atât de distins ca Barcianu a trebuit — în lipsa lui Șaguna — se antișambreze fără ocupațiune îndelungat timp, până ce în sfârșit obținuse să fie numit, în mod provizor, de secretar al doilea la Asociațiunea transilvană cu un salariu anual de 200 fl. Numai mai târziu și cu anevoie a pătruns în seminarul pedagogic ca profesor.

Dela ședințele redacționale a le „Foitei” care se țineau regulat odată pe săptămână în locuința colegului nostru Dr. Ilarion Pușcariu, actual vicar arhiepiscopesc, Barcianu nu lipsea nici odată. Nici un articol, nici o notiță fie cât de scurtă, nu puteau fi publicate în „Foită” înainte de a fi citite și discutate în aceste întruniri, cari se prelungeau până târziu noaptea. Barcianu era din tinerețe deja serios și sever. Critica sa dreaptă și neîndurată a trimis multe încercări literare de a le noastre și de a le altora în — coșul redacțional.

Când s'a ivit între noi idea întemeierii „Tribunei” — deja în primăvara anului 1878 — Barcianu a fost dela început unul din cei mai hotărâți și stăruitori sprijinitori ai ei. După multe și îndelungate discuțiuni, frământări și svicoliri — cari aparțin unui alt capitol al istoriei noastre contemporane — ne-am strâns în sfârșit la Martie 1884 ca se vârsăm primul capital trebuincios pentru realizarea ideii. Aveam trebuință neapărată pentru in-

tocmirea unei tipografii și pentru cautiunea foit de 12.000 florenți. Eram doisprezece (în partea cea mai mare omenii săraci) — gata și hotărâți a contribui suma. Intre noi se afla și profesorul Barcianu, care nu dispunea decât de salariul său modest. Pe toți ne-a surprins suma însemnată cu care a contribuit el. Cinci sute florini a dat, va se zică aproape jumătate din venitul său anual. Barcianu i-și dase prea bine samă, că numai în cazul când fie-care din noi își încordează toate puterile idea „Tribunei” e realizabilă. Fapta îl caracterizează pe deplin. Cât foc trebuie să fie în inima unui om, câtă dragoste de neam în sufletul său, câtă abnegațiune, cât devotament pentru binele public pentru ca se aducă o jertfă atât de considerabilă. Mulți dintre noi am dat atunci mai mult decât se împăca cu o bună bilanțare a bugetelor noastre, dar în proporție nimeni n'a dat cât Barcianu; el ne-a întrecut pe toți.

Din câți am stat la „Tribuna” sau în giurul ei toți ne-am ales numai cu jertfe și cu sarcini. Unii din noi erau compensați prin onoruri. Barcianu n'a rîvnit la aceste din urmă și nu s'a subtras dela cele dintâiu. Nici odată el n'a solicitat vreun loc în consiliul administrativ sau în cel redacțional. De altă parte Barcianu era unul din cei mai regulați vizitatori ai localurilor „Tribunei”. Vizitatorii erau identici cu colaboratorii grațioși; căci toți câți veneau pe acolo trebuiau se ajute și se pună mână unde tocmai se recerea.

Situațiunea financiară a „Tribunei” a fost partea ei slabă. Dr. Aurel Brote primise sarcina — se întetege în mod gratuit — a administra fondurile și a feri întreprinderea de primejdii financiare, la care era expusă necontentit. În deosebi ne păzea el ca să nu venim în conflict cu legea comercială și să dăm astfel în mâinile guvernului cea mai sigură armă pentru nimicirea operei întregi. După-ce aproape în fiecare an la prezentarea bilanțului Aurel Brote ne spăria și ne îngrozia cu lichidarea „inevitabilă”, la 1889 el făcuse declarațiune foarte hotărâtă și ne amenința cu retragerea sa, dacă nu vom afla în curând remedii pentru ameliorarea situațiunii. Usasem deja mai înainte de mijlocul unei contribuiri a fond perdu și un apel nou către acționari ar fi rămas fără răspuns și ar fi produs războaie.

De o dispoziție financiară și mai rău — de câștiga astfel aderenți. Bechnitz, unul din adversarii ei, aflase în sfârșit mijloc de scăpare, care a fost aprobat de Aurel Brote și urmă pus în practică. Pretensiunea financiarului nostru era ca în anul 1890 să nu se cheltuească nici un ban pentru redacție; numai astfel s'ar putea bilanțul ține la limita nu știu căruia paragraf al legii comerciale și ne-am putea dispensa de lichidare. Pe atunci „Tribuna” avea cinci redactori interni și nici unul din ei nu putea să renunțe nici în total nici în parte la salariu, fiind-că acesta era singurul lor isvor de venit. Budgetul de cheltuieli al redacției se urca la aproape 4000 florenți. Bechnitz propunea ca această

sumă să fie procurată prin un impozit de 50 florenți — nici mai mare nici mai mic — pe capul fie-cărui amic al „Tribunei”. Cercul amicilor era acum mai mare decât al acționarilor, între cari se virise și adversarii. Pentru realizarea propunerii, noi, amicii sibieni, trebuim să facem începutul și să mergem cu exemplul bun. Impozitul de 50 florenți, — și după concepțiunea lui Bechnitz — avea să-și impună mai ales aceia, cari până aci nu avusesse ocaziune a contribui la fondurile „Tribunei”. Partea cea mai mare dintre acționari a și usat de titlul acesta de dispensă. Pe lângă acest titlu general de dispensă Barcianu mai putea adauge pentru sine și alte titluri nouă; el n'a reclamat însă nici unul, nici cel general nici cele speciale. Intre cei 14 câți ne-am găsit la Sibiu cu impozitul de 50 florenți, Barcianu a fost unul din cei dintâiu.

Dela 1890 încoace situațiunea politică a „Tribunei” devenise atât de splendidă încât nu mai era compatibil cu iubirea de pace a cetățeanului a fi în raporturi strînse cu administrația și cu redacția „Tribunei”.

Cornel Pop-Păcurar își absolvase anul de temniță și îi urmăse Slavici earăși cu un an. Ioan Macaveiu dobândise un an și jumătate și Septimiu Albini pentru același articol șase luni temniță ordinară. Nu putea deci nimeni se iee în nume de rău unora din cei mai buni și devotați amici ai „Tribunei” când a trecut din linia focului în linia a doua de rezervă. Barcianu însă a procedat tocmai din contra: cu cât pozițiunea „Tribunei” a devenit politicește mai expusă cu atât s'a apropiat mai tare de ea. Din modesta rezervă în care se ținea până aci Barcianu, trimise de alegătorii din Baia-mare în conferința națională din 1890, primește un mandat în comitetul național. În acest comitet se făcuse prima încercare pentru a stringe dela membrii partidului mijloace bănești pentru scopuri politice.

Cassariul, care nu era chemat a da socoteală publică, trebuia să fie un bărbat de o încredere nemărginită dar tot odată și discret. Eram 25 membri și toți priveam la Barcianu, care a și îndeplinit funcțiunea de cassar cu cea mai mare conștiință și corectitudine.

Dela condamnarea sa în Procesul Memorandului Barcianu pare a fi trecut earăși în linia a două de rezervă și cu oare-care amărăciune în suflet.

La Iulie 1893 văzusem pentru ultima oară pe Barcianu.

Eugen Brote.

Noul episcop gr.-cat. al Orăziu-marî. Citim în „Unirea din Blaj”: Aflăm din sorginte sigură, că numirea de Episcop la Oradea Ilustr. Sale Dr. Demetriu Radu va urma în scurt timp.

Instrucțiunea poporală de stat.

IV.

Într'un stat de drept, a ataca sentimentul religios a sutelor de miș de Rocari stau sub scutul legii și a-i tulbura, din

antipatie, este oare de datoria guvernului?

Se poate pretinde, ca preotul gr. ort. român să învețe dogmele credinței și religiunea în limba maghiară, ca apoi la rindul său să le explice școlarilor earăși în limba maghiară, în formă curgătoare? Se poate pretinde așa ceva, dela noi, dela românii gr.-ort. când limba bisericăască ne este cea română? Am ajunge în halul, de credințioșii nostri n'ar mai înțelege sfânta slujbă. La noi predarea religiunii și catechizarea în limba română e o necesitate de credință, căci acelea se repoartă față cu ritul, ca și regula teoretică față cu practica. Împiedecarea acesteia deci, este identică cu vătămarea liberului exercițiu religios.

Toate aceste lucruri ne duc la concluziunea, că de data aceasta, atacul obrocit sub mantaua oficioasă provine din indulgența autorității noastre bisericăști față cu conturbarea religioasă și din umilirea acesteia. Totuși e revoltător, că superioritatea noastră bisericăască permite, pur și simplu din complesență, ca preoții plătiți de dînsă propună religiunea în altă limbă cîromânește. Așa de ușor vrea să abandoneze acele drepturi, pe cari asigură usul de veacuri și legea?

Din cele premise se învedere că forța oficioasă exploatând tîn și indiferența noastră, se silește toate terețele să-și câștige avantajele — în detrimentul nostru. Așa a fost aceasta pe timpul lui Tisza, așa e astăzi. Forța oficioasă întotdeauna asaltează atunci, când la noi opțiunea publică e liniștită. Cine se îndoeste în cel mai scurt timp se vor suj parlamentului reformele pe cari maghiară le pomenește zi de zi?

Trebuia dar, să stăm la poartă. Ar fi chemarea presei ca a importantă chestie s'o țină mereu în patric la ordinea zilei și astfel sa deștepte și să potenteze interesul opiniei publice pentru ea. Ar fi datoria presei libere și independente — din punctul de vedere al interesului public — să facă atente autoritățile bisericăști asupra îndeplinirii datorințelor lor. Starea de-acum nu mai este de ținut.

De aceea, facem rugăciunea, să facă obiect de studiu din școalele noastre populare confessionale, să aplice specialiști, cari poartă la inimă această importantă cauză națională și cari poate vor pune mai mare fond și pe administrare. Căci cele mai multe date oficioase arată, că școalele confessionale și comunale costă aproape de douăori atâta cât cele de stat.

Să nu așteptăm până atunci, până când guvernul ne va lua dreptul de care dispunem încă astăzi. Se vede că e adevărat proverbul, că a câștiga drepturi este cu mult mai ușor decât a le păstra.

Noi astăzi ne susținem încă tot cu drepturile pe cari l-a câștigat nemuritorul Șaguna. Politica lui admirabilă și prevăzătoare ne-a câștigat ultima fortăreață de retragere, pe care suntem dator să o apărăm. Dacă ne scapă din mână sau ni-se vor lua aceste drepturi — judecând după împrejurările de astăzi — până-i lumea nu le vom mai recăștiga.

Tocmai de aceea, și pentru- că poporul român e gata să-și apere drepturile, dacă trebuie și cu sângele său, întrebăm pe prelații noștri, în a căror mână este depusă cauza culturii poporului nostru, ce au de gând să facă, în viitor față cu politica de instrucțiune a guvernului ungar? Și sunt aplicați, să facă pașii necesari, pentru conducerea sistematică a școlilor noastre populare? Căci cu una cu două nu permitem ca să se abandoneze drepturile noastre.

Serată musicală în Oradea-Mare.

Oradea, 27. II.

Cei cari cunosc stările noastre vitrege din Bihor, năzăzurile multe cu cari au să lupte toți aceia, cari vor să porniască un curent nou și viețuie în sinul românilor de aici, nu poate să nu aducă tinerimii române din Oradea-Mare laudele cele mai sincere. Tinerimea asta e aceea cătușe, care din nou și iarăși din nou ferecă legăturile sociale, ce amenință să se rumpă pe veci.

După începutul frumos al anilor trecuți, astăzi stăm față în față cu un progres și mai frumos. Mai ales două principii ies la suprafață la aranjarea seratei musicale dela 26 Februarie, și anume 1, a reduce speșele și 2., a da talentelor noastre de-acasă prilej să arate ce știu, cât de mult știu.

Serata musicală amintită se poate numi una dintre cele mai reușite petreceri dintre câte s'au aranjat vreodată în Oradea-Mare. Și tinerimea noastră a înțeles glasul vremii, când s'a pus să deie obișnuirilor petreceri de până acum un caracter mai serios, instructiv... Și tinerimea asta, cred o să deie înainte, și înșirându-se în jurul bărbăților noștri cu inimă caldă pentru toate mișcările frumoase, va fi garda pionierilor unui nou curent în sinul nostru al bihorenilor.

Am insistat asupra aprecierii în general al acestei mișcări, căci ved în ea nădejdea, făgăduința unui viitor mai frumos.

Înainte d'a începe darea despre cursul seratei, amintesc că de astă-dată voi fi un simplu raportor, rezervându-mi d'a-mi scrie impresiile mai personale — pentru altă-dată.

Steua sării a fost negreșit d'șoara *Lucrăția Mureșan* din Beiuș. E obicei la noi să lăudăm la flecare artiști a noastră, cât de frumoasă, dragă și încântătoare e... Eu n'o fac, nu doar că epitetele de sus nu s'ar potrivi acestor artiști, ci să pot scoate mai în relief artiștii — artiștii. A debutat cu 4 piese: „*Morgenhymne*“ de G. Henschel (pian), „*Rhapsodie hongroise XIV*“ de F. Liszt, (pian) și un cântec românesc și unul italian. D'șoara *L. Mureșan* face fală școlii germane din care a eșit. O tehnică desăvirșită, simț artistic pentru frumusețile pieselor alese și o siguranță uimitoare — aste

no-au surprins atât la cântarea cu voce, cât și la pian. Că a îndrăgii tot publicul e și prisos s'o mai spun.

O artistă mult promiștoare vedem și în d'șoara *Irina Popovici*. Mai ales interpretarea individuală — dar artistică! — a operelor muzicianilor clasici dă jocul ei un farmec deosebit. Mi-ar plăcea s'o vês odată un an doi la un conservator... Nu pentru-că ar avea lipsă mare de școală, ci ca să aibă prilej să se dedice o vreme oarecare exclusiv muzicel... Una ne miră. De ce nu și-a ales d'șoara *I. Popovici* și vre-o piesă — originală, compoziție proprie? După ce i-am admirat arta în „*Valse impromptu*“ de Liszt, și „*Cântec românesc*“, ne-ar fi plăcut s'o admirăm și ca artistă ce creiază. Poate de altă-dată...

Dintre celelalte puncte a făcut impresie adincă „*Resunetul Ardealului*“ transcris pentru cor. bărb. de N. Firu (hărnicele conducător al corului tinerimii, măiestrul dirigent). Total a mers precis: solo-urile singuratic, desfășurarea vocilor...

Corul de altminteri s'au produs cu alte trei cântări tot atât de reușite: *Adio pădurii* și *Cisla* de Porumbescu și *Andalusia*. Dl *Sever Erdelyi* a declamat cu mult simț „*Regina Ostrogoților*“ de G. Coșbuc, ear dl *Augustin Ciurdar* ne-a predat cu multă vervă și stărnind aplauze repetite: cântoneta „*Haimana*“ de V. Alexanfir.

În cadre strimte espusă, asta a fost serata musicală dela 26 Februarie. După programă a urmat dans până în zorile dimineții. (Și despre dans de altădată).

Au luat parte:

Doamnele: Dr. Cor. Pap, Dr. I. Buna, Dr. I. Ardelean, Dr. G. Flop, Dr. G. Popovici, I. Vulcan, Dr. P. Imric, Kiss, Dr. G. Mureșan, Dr. A. Lazar, G. Pal, Kriszta, Gitye, Dr. F. Duma, Dărăban, v. d. Groza, I. Erdelyi, P. Pantea, Rus, Maros, Veres, Iványi, Bița, Vomacska, Dr. C. Nyes.

Domnișoarele: *Lucreția Mureșan*, *Irina Popovici*, *Silvia D. Pap*, *Mlop*, surorile *Imric*, *Pal Kriszta*, *Gitye* și *Dărăban*, *Cornelia Erdelyi*, *Betti Tofan*, *Mariți Radnit*, *Ivásiy*, *Mărioara Bica*, *Elietara Porescu* (București).

Dintre notabilități au luat parte Mgf. Sa dl vicar *Vasilie Mangra*, Dr. *Coriolan Pop*, Dr. G. Plopu, Dr. G. Popovici, *Iosif Vulcan*, *Ioan Pap* (deputat dietal), Dr. *Ioan Buna*, Dr. *Duma*, *Toma Păcală*, *Iosif Ruzsa*, *Iosif Erdelyi*, Dr. *Iustin Ardelean*, Dr. G. *Mureșan*, Dem. *Kiss*, Dr. *Aurel Lazar*, *Nicolau Zigre*, Dr. *Ioan Comșa*, *Iosif Roman*, G. *Pap*, *Petru Pantea*, *Iosif Diamandi*, *Alex. Filip* și mulți tineri fercheși și deștepți.

Ca încheiere trebuie să amintesc și de comitetul executiv, care în scurtă vreme de 2 săptămâni prin hărnicia ei a știut pune la cale o petrecere atât de reușită. Președintele comitetului au fost d-nii Dr. *George Roxin* și Dr. *Aurel Zigre*, patron: Dr. *Coriolan Pop*.

Laudă și recunoștință lor. E.+S.

Ce se petrece în Balcani.

Agencia bulgară din Constantinopol, atacată.

O știre extremă de senzațională și de gravă ne sosește din Constantinopol:

Poliția turcească a înconjurat localul agentiei bulgare din Constantinopol, unde s'au refugiat mai mulți revoluționari bulgari. Funcționarii agentiei au răspuns cu focuri de revolvere și de pușcă.

Au sosit apoi trupe de soldați, Bulgarii însă au continuat a trage focuri. Au cazut mai mulți soldați. După o luptă de câte-va ceasuri, soldații au reușit să intre în localul agentiei și să pue mâna pe mai mulți macedoneni și pe numeroase lăzi de dinamită.

Au fost zece morți și foarte mulți răniți.

În casa bulgărească de lângă otelul Pera palace, unde s'a petrecut sângeroasa luptă de alaltăieri, s'a găsit de asemenea numeroase lăzi cu munițiuni și dinamită.

Jafuri și omoruri.

În districtul Ocrida soldații fac jafuri ca și bandiții bulgari. Sub pretext de-a căuta arme și urmări pe bandiții prin case, soldații comit jafuri și violențe. În vremea acestor bandiții bulgari asasinează și înce-diează.

Au apărut și bande grecești cari sub pretext d'a apăra pe Greci, fac ca jafurile și omorurile să sporească pe ne-care zi.

Pregătiri de războiu.

Ziarul „*Die Zeit*“ anunță că la Constantinopol continuă înarmările.

Guvernatorul turc adună bani dela popor, ca fond de războiu. Până acum s'au strins cinci milioane piastri. Turcia trimite mercu trupe către fronturile Bulgariei.

„*Times*“ anunță că este o mișcare generală în statul major rusesc. La Kiev și Odesa nu s'a acordat nici un concediu la militari.

De curând oficerii din statul-major au depus un jurământ special. Trupele cari sub conducerea generalului *Kuropatkin* formau în timpul manevrelor armata de sud stau gata în ori-ce moment. O adunare extraordinară a tuturor statelor-majore a avut loc săptămâna trecută. Mulți oficeri incapabili au fost reformați, ori scoși la pensie. Până acum au mobilizat 100.000 de rezerviști de prima clasă și 180.000 de rezerviști de clasa a doua.

Foile din Dalmația continuă cu răspândirea de știri asupra pregătirilor de războiu ale marinei.

„*Narodni List*“ anunță că escadra Adriaticei a primit ordin ca să fie gata de plecare peste câteva zile în apele Orientului. Se va face o demonstrație navală austro-rasă, ca să silească Poarta să aplice reformele.

Din străinătate.

Corda Fratres. După o telegramă din Roma, guvernul italian voinde să-și arate protecția ce acordă societății studentilor „*Corda Fratres*“, D. Nasi, ministrul de instrucție al Italiei, a oferit un banchet d-lui *Jacchia* și consulatului „*Corda Fratres*“.

Dl Nasi a primit președinția onorară a congresului național „*Corda Fratres*“, care se va ține în Aprilie la Palermo, în Sicilia.

Serisoarea teologică a împăratului. Presa reproduce și comentează scrierile teologice a lui *Wilhelm* al II-lea către amiralul *Holemann*.

„*Berliner Tageblatt*“ constată că împăratul s'a mai ocupat cu lucrurile religioase ear aceea e prima oară că se hazardază una din cele mai grele subiecte ale acestei dificile științe, *Wilhelm* II se arată prea novator când el citează nu numai pe oamenii ca *Moise* sau *Luther*, dar pe păgânii sau profani: *Omer*, *Shakespeare*, *Goethe*, *Kant*, ca oameni inspirați de către divinitate.

„*Tageblatt*“, spune că împăratul nu e așa îndepărtat, precum se crede, de ideile profesorului *Delitzsch* contra cărnia discută.

Un alt mare organ liberal „*Gazetta* de *Woss*“, face aceeași reflexiune și adaugă, că împăratul, crezând în divinitatea lui *Crist*, se pune din punctul de vedere ca criticând egal catolicismul și ortodoxia protestantă să știe că, în vechiul testament, nimic nu e intangibil.

NOUTĂȚI.

ARAD, 2 Martie n. 1903.

Dela Congregația. Sâmbătă congregațiunea comitatului nostru a ținut ședința extra-ordinară.

Cele 8 puncte nemsemnate dela ordinea zilei au fost dezbătute într-o jumătate oră, căci *Românii* pușini s'au prezentat și dacă nici dl *Stefan Pop* nu făcea mică obiecțiune la preliminarul de spese de Cor. 9242 pentru transformarea cancelariilor pe seama noului oficiu de casă comitatensă o singură notă disarmonică nu conturba corul părinților comitatului.

Înainte ordinii de zi șpanul propune ca din incidental implinirii virstei de 70 ani a *Arhiducei* lui *Iosif*, congregația să-l felicite. S'a primit unanim.

S'a mai hotărât a scoate din 1 Aprilie încolo o foaie oficioasă a comitatului, sub titlul „*Hivatalos Lap*“.

Petrecerea meseriașilor din Arad. Sâmbătă seara a avut loc la „*Casa Națională*“ reprezentația teatrală a meseriașilor din Arad, anunțată și de ziarul nostru. S'a prezentat piesa „*Serăcie lucie*“, de *Iosif Vulcan*. Diletanții, toți meseriași, s'au achitat cu multă precizie și pricepere de rolurile lor. Încenarea a fost foarte frumoasă, costumele și jocul n'au lăsat ni-

Eminescu naționalist.*)

Doamnelor și Domnilor!

Născut în timpurile, când rënd pe rënd se realizau toate visurile mai ale neamului românesc: *Eminescu* este reprezentantul tuturor aspirațiilor noastre. Muncit ca om de dorul eternei Nirvana, de a liniștei vecinice, — un moment nu adoarme într'ansul focul măririi naționale.

În această seară consacrată memoriei lui *Eminescu* mi-am propus să pișmuiesc, din poeziile lui chiar aceea figură măreață, care va rămânea pururea neștearsă în sufletele celor ce-l înțeleg, în memoria cărora l-au cunoscut.

Erudit în ale științelor, mai ales filosofia, religia și politica îl preocupau, neîntrecut în poezie atât ca formă cât și ca fond, nota cea mai caracteristică a cugătării, a simțământului lui *Eminescu* este naționalismul său nemărginit.

În curent cu ideile mari ale timpului, totul ce știe, despre ce e convins, vrea să-l valideze pentru poporul său. Sufletul său ferbe în continuu pentru mărirea neamului său. Visurile deșteptate în

inima și imaginațiunea lui poetică îl fac pe omul de o cultură naltă, să nu fie îndestulit numai cu scăparea de fanarioți, cu introducerea domniilor naționale; unirea principatelor, desrobirea țărănilor, independența politică a României, — înălțarea ei la rangul de regat nu e încă totul ce do-rește sufletul său mare. El vrea mai mult, — vrea fericirea, mândria individuală și națională — a tuturor Românilor de pe pământ. Se însuflește și suferă după-cum aude veștii de soartea tuturor Românilor din *Nistru* și *Tisa*. Dinsul nu e cetățeanul *Bucovinei*, nu al *Moldovei*, nu al regatului român, dinsul este fiul cel mai fidel al marelui neam românesc.

În iubirea lui de neam cearcă să cunoască din fir în păr, în toate condițiunile sale pe poporul său împărat, vrea să pătrundă în sufletul lui, să-și înțeleagă dorul, suferința, să-și cunoască credințele datinele, toate misterele vieții lui. Călătorește dealungul și latul mării românești și nu este provincă locuită de Români de unde *Eminescu* să nu fi adunat poezii culese și scrise de dinsul în limbajul dialectului de unde le-a adunat. În colecțiunea de 277 poezii populare află poezii din *România* întreagă, din *Bucovina*, din *Ardeal*, din *Maramureș*, *Crișana* cum ne zice cel din *România*, din *Bănat*, din *Basarabia*, *Macedonia* și celelalte părți locuite

de Români. Și să ne mirăm oare, dacă *Eminescu* este cel mai perfect dintre poezii Români în redarea formei populare a poeziei.

Să stăm puțin aici, și să vedem în ce zace motivul când *Eminescu* studiază cu așa mare zel poezia poporului?

Mulți cei cu veleități socialiste esplicau atragerea aceasta astfel, că din ura către burghezime s'ar fi retras la poporul simplu în datini, credințe și moravuri. Nu cred! Ideile propagate în „*Impărat și Proletar*“ răsună din sufletul omului cămăscete și nu din a românului. Cred, da, astfel pe și dinsul voia schimbarea rapo- . . . le, dar aceste nu alterau iubirea Broi . . . im, care în sufletul socialistilor de unu . . . in- cepând dela catedra universitară un . . . gind cu cel mai aprig ucenic de pe sba . . . este înlocuită prin solidaritatea cosmopolită contra proprietății tuturor și de ori-ce rassă. Nu! nu ca demagog, ci ca adorator și admirator al geniului neamului românesc s'a pus să adune margaritarele poeziei populare române, de unde a învățat limba, de unde a împrumutat forma versurilor, cari din lira lui răsună ca un farmec neîntrecut și ademenitor. Nu din comoara poporului sărman, nu din gura păturei impilate de jos a societății, ci din bogățiile națiunii românești a adunat dinsul, care în fantasia lui era și trebuia să fie una mare și tare.

Aceste produse sunt mândria națiunii românești și a lui în special.

Acest spirit, acest avânt național îl determină pe el, care manua cu cea mai mare dexteritate formele de versuri clasice, medievale și moderne, să ne scrie în formă populară o mulțime de poezii admirabile. Ați auzit acum seara farmecătoarea melodie a poeziei „*Ce-te legeni Codrule*“ veți auzi acel alarm puternic ce ne strigă din „*Doina*“ lui și vă îndrumez la celelalte poezii în formă populară, pentru-ca să admirați ritmul, spiritul și farmecul fără samăn al poeziei, geniului neamului românesc și în special a lui *Eminescu*. Cetiți poeziile lui populare, pe „*Făt frumos din Lacrimă*“, „*Frumoasa lunei*“, „*Finul lui Dumnezeu*“, „*Borta vintului*“ și veți vedea, ce școală, ce izvor de frumuseți este geniul românesc, în ce chip s'a știut manifesta naționalismul lui *Eminescu*.

Postul între poezii însă în adunarea lui națională nu se mărginește la colectarea și imitarea produselor politice ale poporului românesc. Colindă vă și muniți, șesuri și platouri și adună date despre credința, moravurile lui. E lucru natural.

Dinsul care cunoaște toate suferințele vieții, care are ideile, că ce ar fi de făcut, searcă să cunoască temeinic poporul, pentru acărui fericire și mărire trăește; vrea să

*) Conferință ținută la Serata *Eminesciană*; în Casa Națională din Arad.

Ai să cumperi ieftin și să fii indestulit!

Să cumperi ghete de ale lui Porter.

Favor de portret!

Se capătă:

Fabricat escelent!

Port ușor!

Lucru minunat!

Formă elegantă!

De dimineața până seara poți alege!

Telefon nrul 324.

Comandele prin postă se fac pe o
corespondență de cinci fileri **din**
prețul curent.

In prăvălia mare a lui Porter Vilmos Arad,

Szabadság-tér (piața libertății).

908 - 4

Cel mai plăcut și cel mai bun preparat pentru văpsirea părului este

MELANOGENE

de culoare neagră și brunetă. — In timp de câteva minute prin acest
excellent și nestricăcios preparat se pot văpsi în culoare neagră
sau brunetă: **părul, barba și mustața.** — Această culoare e per-
manentă și nu se poate deosebi de culoarea naturală; nu se mur-
dărește și nu se poate spăla nici cu săpun nici cu apă caldă.
E nestricăcios și întrebuințarea e foarte simplă. Prețul prepara-
tului e: 2 cor. 80 fileri. Preparatul, care

face părul blond,

ori-cărui păr, în câte-va minute, îi dă atât de plăcuta culoare blond-
surie, în culoarea inului, cenușie sau de ori-ce culoare dorită,
fără-ca să atace părul. — Prețul: o sticlută 1 cor., o sticlă
mare 2 coroane.

Poftiți a fi cu atențiune la marca de patentă!

TEA HAJDU

este un preparat probat în nenumărate cazuri pentru boale de pept și plămâni
Se poate folosi cu cel mai bun succes în contra tusei, durerii de gât,
răgușelii, în contra tusei mângărești, îngreșării, în contra tuturor boalelor
de pept; în contra îmbolnăvirii de gât, laringe, plămâni, în contra respira-
țiunii grele, a boalei de pept și a astmei etc.

Prețul: 50 fileri.

698 - 70

SPIRT CONTRA REUMEI

(spirtul „Mankós“)

se vinde în preț de 1 coroană.

S'a dovedit ca un preparat excelent în casuri de boale de: reumă,
de cangrenă, amortirea muschilor, dureri de nervi, de crucea spinării, de
jonghiuri, paralisii, amorteață de mușchi și vine, precum și pentru înviorarea
pielei etc. La slăbire din pricina bătrâneții, precum și la oboselile turiștilor,
înainte și după ture mai lungi, ajută mult prin ungerea (frecarea) cu acest
preparat (numai în exterior). S'a probat în casuri nenumărate.

Gutori FÖLDES KELEMEN,

apotecă și laborator chimic

Telefon 111.

în ARAD.

Telefon 111.

Telefon: 440

Telefon: 440

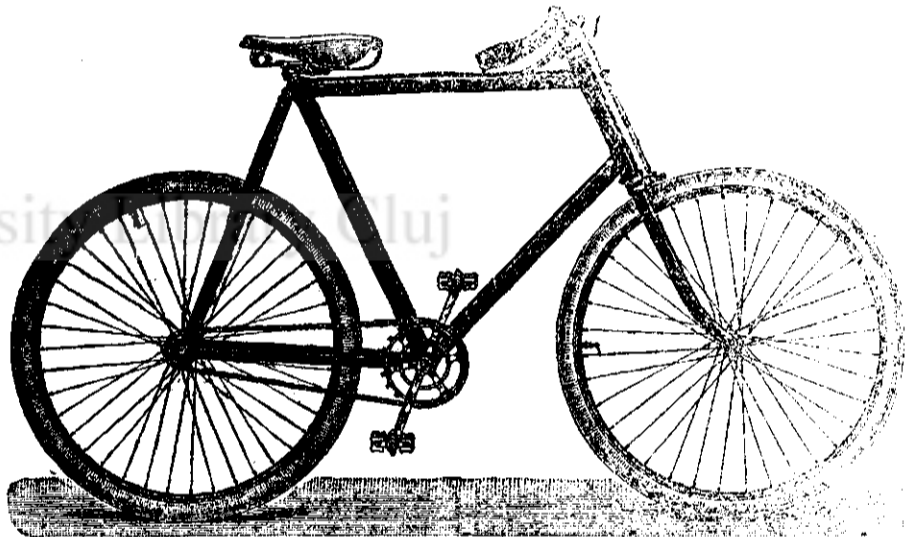
Koch Dániel

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 42,
vis à vis de hotelul „Crucea-albă“.

**Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de
cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete**

„Puch“.

Primesc în lucrare transformarea totală, emailarea în toate
colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut,
precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent
se găsesc în magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vând cu prețuri favorabile.

Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor
de casă se eșecută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.
Mare atelier pentru reparaturi.

Comandele din provincă se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 - 39

Telefon 219.

Fondat 1850.

Gebharth I. și fiul Arad.

Piața Andrassy 16.

Articole de luminat.

Asortimentul cel mai mare în cande-
labre pentru electricitate și gaz.

Primim însărcinări pentru instalarea
luminii.

Specialitate:

Fituluri Ditmar.

Pe lângă mai mare lumină, mai puțină
consumație.

Tacâmuri de porțelan:

Colecție deplină pentru service de
masă, tee și cafea. Dela cele mai
ieftine până la cele mai fine.

Asortiment bogat în cești de cafea,
thee și mokka.

Dintre obiecte de lux asortiment
mare de obiecte peramice.

Articole de sticlărie:

Asortiment de obiecte de sticlărie
indigene și străine în prețuri ieftine.
Dela cele mai simple până la cele mai
moderne lucruri. Asortiment stabil de
sticlărie colorată.

Articole de argintării:

Singurul deposit pentru obiecte de
lux „Kayser Zinn“ reprezentanța ar-
gintării din Köröczbánya. Tacâmuri
din argint alpaca, și alte obiecte de
alpaca.

876 10-10

